

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

L.dz. DDI-2-411-18/882/02/ML

Warszawa, dn.17 grudzień 2002 r.

DECYZJA Nr DDI 112/2002

Na podstawie art. 17 w związku z art. 12 ust. 1 oraz art. 12 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319 z późn. zm.) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydaje zgodę na dokonanie koncentracji, polegającej na przejęciu przez Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne SA z siedzibą w Warszawie, w drodze nabycia i objęcia akcji, bezpośredniej kontroli nad spółką Wkra SA z siedzibą w Nowym Modlinie.

UZASADNIENIE

W dniu 26 listopada 2002 r. do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpłynęło zgłoszenie zamiaru koncentracji przedsiębiorców, polegającej na przejęciu przez Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne SA z siedzibą w Warszawie (dalej WSiP) kontroli nad spółką Wkra SA z siedzibą w Nowym Modlinie (dalej Wkra).

W związku z tym, iż:

- spełnione zostały niezbędne przesłanki uzasadniające obowiązek zgłoszenia zamiaru koncentracji, bowiem łączny obrót ww. przedsiębiorców w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekraczał wartość określoną w art. 12 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej zwanej też ustawą antymonopolową), tj. 50 mln. Euro,
 - nabycie akcji innego przedsiębiorcy, powodujące przejęcie bezpośredniej kontroli nad przedsiębiorcą jest jednym ze sposobów koncentracji, określonym w art. 12 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy,
 - nie występuje w tej sprawie żadna okoliczność z katalogu przesłanek wymienionych w art. 13 ww. ustawy, powodująca odstąpienie od konieczności zgłoszenia koncentracji
- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczął postępowanie w powyższej sprawie, o czym powiadomił stronę pismem z dnia 9 grudnia 2002 r.

Umowa pomiędzy Polską Dystrybucją Książki SA. (Polska Dystrybucja Książki S.A. jest właścicielem 91,74% kapitału akcyjnego spółki Wkra) oraz spółką Wkra, a Wydawnictwami Szkolnymi i Pedagogicznymi SA została podpisana 21 listopada 2002 r., a zgłoszenie zostało złożone w Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów w dniu 26 listopada 2002 r.

Tym samym został zachowany siedmiodniowy termin przewidziany w ustawie antymonopolowej, na dokonanie zgłoszenia zamiaru koncentracji.

Przyczyny i opis koncentracji

WSiP umową sprzedaży akcji z 22 listopada 2002 r. warunkowo nabył od Polskiej Dystrybucji Książki S.A. 400 akcji Wkra, które stanowią 91,74% kapitału zakładowego tej spółki i uprawniają do 86,47% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy Wkra. Po przeprowadzonej koncentracji, WSiP w sposób pośredni będzie posiadał udziały w spółkach zależnych od Wkry, tj. BZ Katalog Sp. z o.o., FIS Sp. z o.o., Polmap Sp. z o.o. i PPHU Narew (działalność zawieszona).

Umowa sprzedaży akcji pomiędzy Polską Dystrybucją Książki S.A. i WSiP została zawarta m.in. pod warunkiem zawieszającym objęcia przez WSiP 280 spośród 451 akcji Wkra nowej emisji, którą spółka skierowała także do Muza S.A. (86 akcji) oraz Empik Centrum Investments S.A. (85 akcji).

Schemat zależności po przeprowadzeniu transakcji.

Tajemnica przedsiębiorstwa

Tab. 1

Kapitał akcyjny Wkra po dokonanej koncentracji

seria	własność	liczba akcji	Udział w %	liczba głosów	udział %
A	WSiP	60	76,66%	60	76,66%
B		140		140	
C		200		200	
E		280		280	
D	Muza	36	13,75%	36	13,75%
E		86		86	
E	Empik	85	9,58%	85	9,58%
RAZEM		887		887	

Przyczyny koncentracji

Według zgłoszeniodawcy przyczyną koncentracji jest trudna sytuacja na rynku dystrybucji hurtowej książki, dotycząca na skutek bardzo niskich barier wejścia na rynek zwłaszcza duże podmioty sieciowe. Kanał hurtowy obsługuje równocześnie przeważającą część obrotu Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych, co skutkuje, przy bardzo złej kondycji partnerów hurtowych, dużym ryzykiem obrotu dla WSiP. Poważne kłopoty finansowe dotknęły również Wkrę – kluczowego dystrybutora Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych, które mogą spowodować zmniejszenie dostępności książek wydawnictwa na rynku. Koncentracja ma na celu ustabilizowanie systemu dystrybucji publikacji WSiP S.A. poprzez wykorzystanie synergii wynikającej z integracji pionowej łańcucha dystrybucyjnego.

Cele gospodarcze

Bezpośrednim celem gospodarczym koncentracji jest poprawa rentowności spółki Wkra i zapewnienie stabilnej dystrybucji publikacji WSiP przy jednoczesnym ograniczeniu ryzyka obrotu.

Sposób finansowania

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne sfinansują zakup akcji Wkry z funduszy własnych.

Opis przedsiębiorców biorących udział w koncentracji

A/ Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne SA z siedzibą w Warszawie. Właścicielem spółki jest skarż państwa.

Przedmiot faktycznej działalności,

- wydawanie książek,
- wydawanie czasopism i wydawnictw periodycznych,
- wydawanie nagrań dźwiękowych,
- pozostała działalność wydawnicza,
- składanie tekstu i wytwarzanie płyt drukarskich,
- działalność agentów specjalizujących się w sprzedaży określonego towaru lub określonej grupy towarów, gdzie indziej niesklasyfikowana,
- działalność usługowa związana z poligrafią pozostała,
- działalność agentów zajmujących się sprzedażą towarów różnego rodzaju,
- pozostała sprzedaż hurtowa wyspecjalizowana,
- pozostała sprzedaż detaliczna w nie wyspecjalizowanych sklepach,
- sprzedaż detaliczna książek, gazet i artykułów piśmiennych,
- pozostała sprzedaż detaliczna poza siecią sklepową,
- sprzedaż detaliczna gier i zabawek,
- wynajem nieruchomości na własny rachunek.

Głównym obszarem działalności jest rynek wydawniczy (książki edukacyjne) i rynek dystrybucji książek (cztery własne księgarnie).

B/ Wkra SA z siedzibą w nowym Modlinie. Właścicielem Wkry są:

- Polska Dystrybucja Książki – 91,74%,
- Muza S.A. – 8,26%.

Przedmiot faktycznej działalności:

- sprzedaż hurtowa pozostałych artykułów użytku domowego i osobistego (podklasa PKD – sprzedaż hurtowa książek),
- pozostała sprzedaż hurtowa,
- obsługa nieruchomości na własny rachunek,
- wynajem nieruchomości na własny rachunek,
- magazynowanie i przechowywanie towarów w pozostałych składowiskach.

Głównym obszarem działalności jest szeroko pojęta dystrybucja książek.

Tab. 2

Grupa kapitałowa Wkra S.A. w dniu 15.11.2002

Firma	siedziba	przedmiot działalności	data objęcia kontroli	% posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów
BZ Katalog sp. z o.o.	Nowy Modlin	handel	01.01.99	60%	60%
FIS Sp. z o.o.	Rzeszów	handel	05.07.02	100%	100%
Polmap Sp. z o.o.	Poznań	handel	05.07.02	75%	75%
PPHU Narew	Nowy Modlin	działalność zawieszona	01.03.96	55%	55%

BZ Katalog -29 sierpień 2002 ogłoszenie upadłości

Rynek właściwy

W myśl art. 4 pkt. 8 ustawy antymonopolowej, przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji. A zatem rynek ten wyznaczają zasadniczo dwa elementy - towar (rynek produktowy) i terytorium (rynek geograficzny).

Zgodnie z definicjami zawartymi w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zgłoszenia zamiaru koncentracji przedsiębiorców:

- a) *rynkiem właściwym, na który koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym (poziomym), jest każdy rynek produktowy, na którym zaangażowani są co najmniej dwaj przedsiębiorcy uczestniczący w koncentracji (rynki wspólne) i gdzie koncentracja prowadzi do uzyskania łącznego udziału w rynku geograficznym w wysokości większej niż 20%.*

Obydwie spółki działają na rynku dystrybucji książek. WSiP sprzedaje książki między innymi poprzez własne cztery księgarnie, księgarnie agencyjne (księgarnie „obce” sprzedające publikacje WSiP w imieniu tego wydawcy) oraz w sprzedaży bezpośredniej w szkołach. Udział Wkry w rynku dystrybucji książki w 2001 r. wyniósł w układzie ilościowym 6,1%, a wartościowym 5,1%. Udział WSiP w tym rynku wyniósł odpowiednio 4,6% i 4,0% (do obliczeń wzięto całkowity przychód WSiP zarówno z działalności wydawniczej jak i z pozostałej – np. finansowej).

Zatem udział obydwóch przedsiębiorców w tym rynku nie osiągnął 20%. Należy uznać, że w powyższej koncentracji nie ma rynku właściwego, na który transakcja wywierałaby wpływ w układzie horyzontalnym.

Tab. 3

Przychód oraz sprzedaż ilościowa WSiP z dystrybucji własnej i z księgarń agencyjnych z pominięciem sprzedaży hurtowej prowadzonej przez obce hurtownie.

Przychód	Wartość w mln PLN	% udziału w rynku
Przychód WSiP z księgarń własnych (publikacje WSiP i szeroka oferta rynkowa ok. 18 500 pozycji asortymentowych)	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa
Przychód z księgarń agencyjnych (księgarnie „obce” sprzedające publikacje WSiP w imieniu WSiP, ok. 2400	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa

pozycji asortymentowych)		
Przychód ze sprzedaży bezpośredniej (realizacja zamówień zbiorowych szkół, wyłącznie publikacje WSiP, ok. 2200 pozycji asortymentowych)	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa
Sprzedaż w egzemplarzach	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa
Sprzedaż WSiP z księgarń własnych	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa
Sprzedaż z księgarń agencyjnych	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa
Sprzedaż bezpośrednia	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa

- b) *rynkem właściwym, na który koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym (pionowym), jest każdy rynek produktowy, jeżeli równocześnie:*
- *działa na nim co najmniej jeden przedsiębiorca uczestniczący w koncentracji,*
 - *jest on równocześnie rynkiem zakupu lub sprzedaży (poprzedni lub następny szczebel obrotu), na którym działa którykolwiek z pozostałych przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji,*
 - *indywidualny lub łączny udział w rynku przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji na tych rynkach przekracza 30%, bez względu na to, czy aktualnie istnieje powiązanie typu dostawca-odbiorca między tymi przedsiębiorcami.*

Rynkiem właściwym w ujęciu wertykalnym są rynki: wydawania książek edukacyjnych i dystrybucji książek.

Na rynku wydawnictw edukacyjnych działa WSiP, natomiast na rynku dystrybucji książek działają obydwie spółki. Należy podkreślić, że rynki, na których działają obydwaj przedsiębiorcy są rynkami poprzedniego i następnego szczebla obrotu. Indywidualny udział WSiP w rynku wydawnictw edukacyjnych (szkolnych) wyniósł w 2001 r. ponad 30%.

- c) *rynkem właściwym, na który koncentracja wywiera wpływ w układzie konglomeratowym, jest każdy rynek produktowy, na którym między przedsiębiorcami uczestniczącymi w koncentracji nie istnieją żadne powiązania (układy) horyzontalne i wertykalne, ale przynajmniej jeden przedsiębiorca uczestniczący w koncentracji posiada więcej niż 40% udziału w jakimkolwiek rynku właściwym.*

Brak jest rynku konglomeratowego.

Rynek właściwy – udział w rynku geograficznym.

Ze względu na specyfikę produktu (książka edukacyjna dla uczniów) należy uznać, że rynkiem właściwym w ujęciu geograficznym jest Polska. Także, za rynek właściwy geograficznie z punktu widzenia rynku dystrybucji należy uznać obszar RP. Wkra posiada bowiem sieć swoich hurtowni na obszarze Polski. Zarówno na rynku książki edukacyjnej jak i dystrybucji książki nie istnieją żadne bariery administracyjne.

Udział WSiP – ok. **Tajemnica przedsiębiorstwa**¹ ogólnej liczby sprzedanych książek (dane za 2001 r.),

Udział Wkry – **Tajemnica przedsiębiorstwa**² w rynku hurtowym książki w Polsce.

1.1. Opis rynku wydawniczego³

Okres ostatnich dziesięciu lat na rynku książek w Polsce był czasem gwałtownych przemian, kształtowania się systemu dystrybucji, wchodzenia na rynek wydawnictw zagranicznych, wzrostu sprzedaży bezpośredniej, szybkiego rozwoju sektora książek edukacyjnych i profesjonalnych.

Obecnie na rynku wydawniczym działa ok. 3000⁴ wydawnictw książkowych przy ok. 17 tys. zarejestrowanych wydawców. Publikują oni tytuły o zróżnicowanej ofercie tematycznej dla różnych grup docelowych.

Sprzedaż książek w ostatnim dziesięcioleciu wykazywała tendencję wzrostową.

Rynek książki w Polsce charakteryzuje się:

- brakiem kapitału na inwestycje i promocję,
- niewydolnym systemem dystrybucji,
- niską siłą nabywczą Polaków,
- zatorami płatniczymi,
- dużymi zapasami książek wydanych w latach poprzednich.

W roku 2001 przychody ze sprzedaży wydawnictw w cenach zbytu w stosunku do 2000 r. osiągnęły wartość 2,1 mld zł, co stanowi wzrost ok. 7,7%. Wzrost liczony w stosunku do inflacji wyniósł 2,2% (przy przyjęciu średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych GUS).

W tym samym roku wyprodukowano 153 mln 200 tys. egz. książek, co oznacza spadek produkcji o 3,3% w stosunku do roku poprzedniego. Jest to pierwszy rok od początku lat 90-tych, w którym zmniejszył się łączny nakład książek. Mniejsza też była liczba wydanych tytułów - ukazało się 24.420 pozycji, co stanowi 5% spadek w porównaniu z rokiem 2000. Wzrósł natomiast nieznacznie średni nakład z 6.167 do 6.274 egz. (1,7%).

Łukasz Gołębiowski w książce „Rynek książki w Polsce” podaje następujące przyczyny spadku produkcji:

- „ gwałtowne zmniejszenie się rynków zbytu, spowodowane bankructwem kilku znaczących dystrybutorów,
- pogarszająca się płynność finansowa i brak gotówki na inwestycje w nowe tytuły,
- ostrożniejsze szacowanie nowych nakładów i obawy związane ze współpracą z dystrybutorami,
- duże zapasy niesprzedanych książek wydrukowanych w latach wcześniejszych (dotąd w obrocie są nakłady pochodzące z lat 1991-1992, oczywiście także z lat późniejszych),

¹ Liczone jako stosunek przychodów WSiP wyłącznie ze sprzedaży własnych produktów (bez innych przychodów, np. finansowych) do wartości rynku 2.100 mln PLN.

² Odnosi się do wartości rynku hurtowego 990 mln PLN i obrotu Wkry **Tajemnica przedsiębiorstwa** PLN.

³ Dane dotyczące rynku wydawniczego i dystrybucyjnego pochodzą głównie z informacji przedstawionych przez strony oraz publikacji Łukasza Gołębiowskiego pt. „Rynek książki w Polsce 2002”, Biblioteka Analiz, Warszawa 2002, t.1 i t.2.

⁴ Tzn. takich, którzy wydawali, co najmniej 2 książki w ciągu roku.

- zmiana systemu rozliczeń z dystrybutorami – coraz częściej wydawcy nie godzą się na komis i sprzedają książki na faktury zamknięte z odroczonym terminem płatności, w rezultacie hurtownie i księgarnie biorą mniej książek do obrotu,
- brak systemu informacji o tytułach oferowanych do sprzedaży sprawia, że w hurtowniach zdecydowanie dominują nowości z ostatnich tygodni, niekiedy miesięcy, natomiast zapas starszych pozycji praktycznie nie rotuje lub rotuje w bardzo wolnym tempie”.

Tab. 4

Produkcja książek w latach 1998-2001⁵

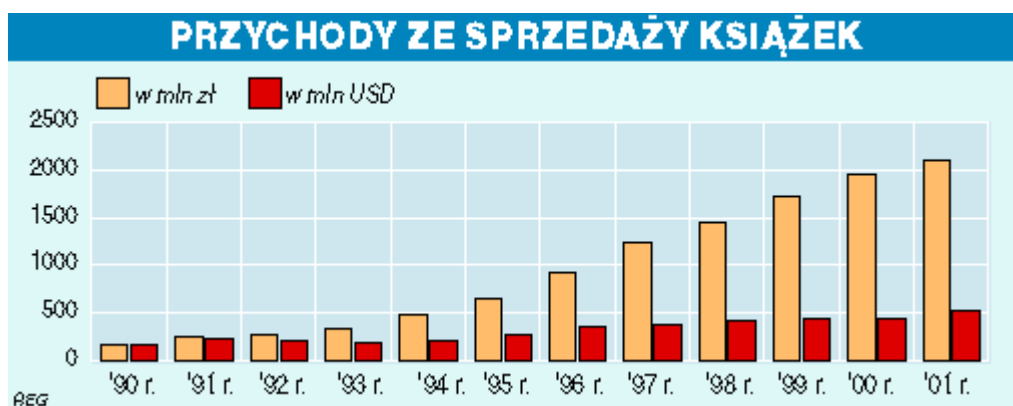
	1998	1999	2000	2001	Rok 2001 w stosunku do 2000
Wydane tytuły	24.000	24.500	25.700	24.420	- 5,0%
Pierwsze wydania	13.500	14.500	15.300	14.100	- 7,8%
Nakłady (w mln egz.)	150	156	158	153	- 3,3%
Średni nakład (w egz.)	6.250	6.367	6.167	6.274	1,7%

Tab. 5

Wielkość rynku, wyrażona wartościowo i ilościowo (w jednostkach naturalnych)

Dane szacunkowe

Wyszczególnienie	2000 r.	2001 r.
Ilość egzemplarzy – nakład	158.500.000	153.200.000
Wartość w PLN	1.950.000.000	2.100.000.000

Wykres na podstawie art. Łukasza Gołębińskiego „Kryzys powinien być krótkotrwały”, Rzeczpospolita z 8.04.2002 r.

Tab. 6

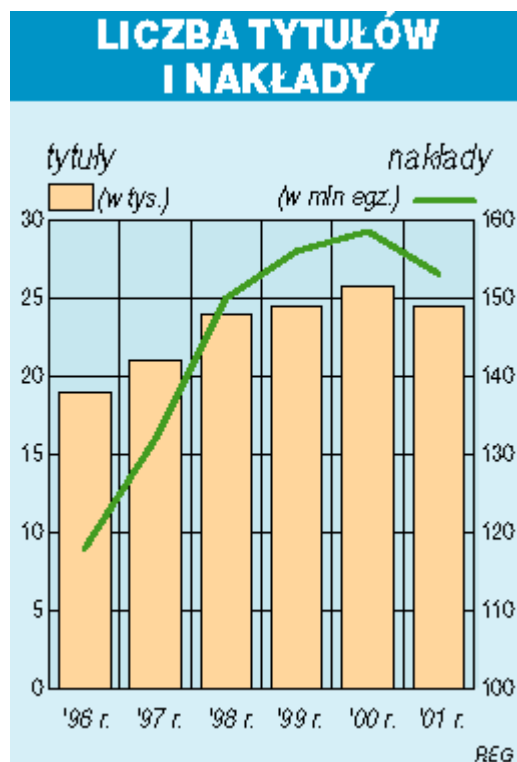
Udział w rynku pięciu największych wydawnictw⁶

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
WSiP	17,9%	16,2%	13,3%	12,4%	9,6%	9,9%	8,9%
Readre's Digest	-	1,8%	5,3%	6,6%	7,6%	7,3%	7,3%

⁵ Łukasz Gołębiński, Rynek książki w Polsce 2002, Biblioteka Analiz, Warszawa 2002, t.1

⁶ tamże

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Bertelsamnn	5,3%	6,6%	9,2%	8,7%	8,8%	6,4%	6,8%
PWP⁷	2,2%	2,7%	2,5%	3,2%	3,2%	3,9%	4,0%
WN PWM	10,1%	12,8%	9,3%	7,2%	4,8%	3,0%	3,2%
Razem	35,5%	40,1%	39,6%	38,1%	34,0%	30,5%	30,1%

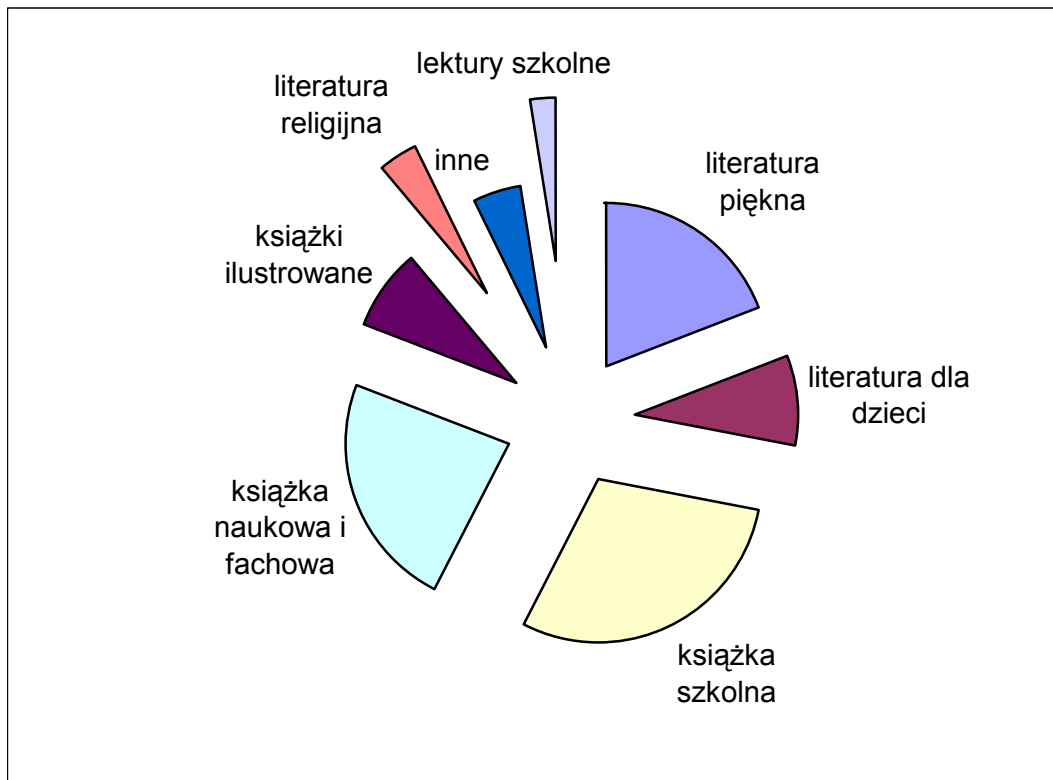
Wykres na podstawie art. Łukasza Gołębińskiego „Kryzys powinien być krótkotrwały”, Rzeczpospolita z 8.04.2002 r.

1.2. Rynek książek w poszczególnych segmentach.

Podział rynku wydawniczego na segmenty: edukacyjny i poza edukacyjne jest umowny i nie istnieją sztywne, merytoryczne granice podziału. W opracowaniach dotyczących rynku segment edukacyjny jest wyodrębniany ze względu na kategorię odbiorcy i związany z tym odmienny kanał promocyjny, w istotnej części niezależny od kanału dystrybucyjnego. Rynek ten także charakteryzuje się, w odróżnieniu od książek o innej tematyce, krótkim okresem sprzedaży podręczników w ciągu roku (dwa - trzy miesiące).

⁷ Do 1999 r. łączne obroty wydawnictw Lex oraz ABC

Segmenty tematyczne – udział w rynku

Tab. 7

Literatura piękna, literatura faktu, humanistyka

Sprzedaż książek w grupie: Literatura piękna, literatura faktu, humanistyka w 2001 r.	
Kategoria książek	Obrót w 2001 roku w mln zł
Beletrystyka	270
Literatura faktu	110
Humanistyka	25
Razem	405

Udział w rynku – 19,3%

Tab. 8

Literatura dla dzieci, młodzieży, książki edukacyjne dla młodych oraz lektury szkolne

Sprzedaż książek w grupie: Literatura dla dzieci i młodzieży, książki edukacyjne dla młodych oraz lektury szkolne w 2001 r.	
Kategoria książek	Obrót w 2001 roku w mln zł
Książki dla dzieci	85
Książki dla młodzieży	40
Książki edukacyjne	60
Razem	185
Lektury szkolne	55

Udział w rynku – 8,8%

Tab. 9

Książka edukacyjna

Obroty na rynku książki szkolnej w latach 1995-2001	
Lata	Wartość sprzedaży w mln zł
1995	180
1996	250
1997	320
1998	360
1999	450
2000	560
2001	620

Udział w rynku – 29,5%

Tab. 10

Książka naukowa i fachowa

Sprzedaż książek w grupie: Książka naukowa i fachowa w 2001 r.	
Kategoria książek	Obrót w 2001 roku w mln zł
Skrypty i rozprawy naukowe	7
Podręczniki akademickie	42
Poradniki medyczne	20
Informatyka	25
Literatura techniczna	12
Biznes, poradniki wymiennie - kartkowe	85
Prawo i ekonomia	165
Książki popularnonaukowe	47
Encyklopedie, słowniki, leksykony	87
Razem	490

Udział w rynku – 23,3%

Tab. 11

Książki ilustrowane, albumy, poradniki

Sprzedaż książek w grupie: Książki ilustrowane w 2001 roku	
Kategoria książek	Obrót w 2001 roku w mln zł
Albumy	38
Poradniki ilustrowane	120
Ilustrowane przewodniki turystyczne	12
Razem	170

Udział w rynku – 8,1%

Literatura religijna – w roku 2001 obrót wyniósł 80 mln PLN, a udział w rynku 3,8%.

Tab. 12

Inne (nuty, kartografia, atlasy, foliogramy, przewodniki turystyczne)

Sprzedaż książek w grupie: Inne w 2001 roku	
Kategoria książek	Obrót w 2001 roku w mln zł
Nuty	5
Kartografia (bez szkolnej)	70
Tekstowe przewodniki turystyczne	20
Razem	95

Udział w rynku – 4,5%

Tab. 13

Wielkość sprzedaży (wyrażona wartościowo i ilościowo) WSiP S.A.

	2000	2001
ilość sztuk	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa
przychód całkowity	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa

Tab. 14

Najwięksi odbiorcy książek WSiP	udział procentowy ich zakupów w łącznej wartości sprzedaży
Wkra ⁸	Tajemnica przedsiębiorstwa
Wikr konsorcjum	Tajemnica przedsiębiorstwa
Reprint Wrocław	Tajemnica przedsiębiorstwa

Tab. 15

WSiP - główni konkurenci - szacunkowy udział w rynku wyrażony procentowo w ujęciu wartościowym

	2000	2001
Reader's Digest	7,3%	7,3%
Bertelsmann Media	6,4%	6,8%
PWP	3,9%	4,0%
WN PWN	3,0%	3,1%

Udział WSiP w rynku książki szkolnej w 2000 roku wynosił 34,5 % natomiast w 2001r -30,1%.

1.3. Książka edukacyjna: podręczniki, zeszyty ćwiczeń, poradniki metodyczne.

⁸ Jeżeli wziąć pod uwagę sprzedaż z zakupów i zapasów udział Wkry wyniósł w 2001 33,4%.

Na rynku książki edukacyjnej działa wielu wyspecjalizowanych w tej dziedzinie wydawców. Poniżej zamieszczono wykaz większych firm. W nawiasach podano miejsce w rankingu wydawców w 2001 r. (pod względem przychodu ze sprzedaży książek).

1. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne(1),
2. MAC Edukacja (6),
3. Nowa Era (7),
4. Pearson Education Polska (8),
5. Żak (9),
6. Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe (11),
7. Wydawnictw Szkolne PWN (13),
8. Juka- 91 (17),
9. Arka (18),
10. M. Rożak (22),
11. Wiking (38),
12. Graf-Punkt ,
13. Rubikon,
14. K. Pazdro,
15. Res Polona (58),
16. Pracownia Pedagogiczna i Wydawnicza (108),
17. Oświata, Debit.

Na rynku książki szkolnej 25 edytorów kontroluje 95% sprzedaży, a pięciu (WSiP, MAC, Nowa Era, Żak , Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe) – 56%.

Tab. 16

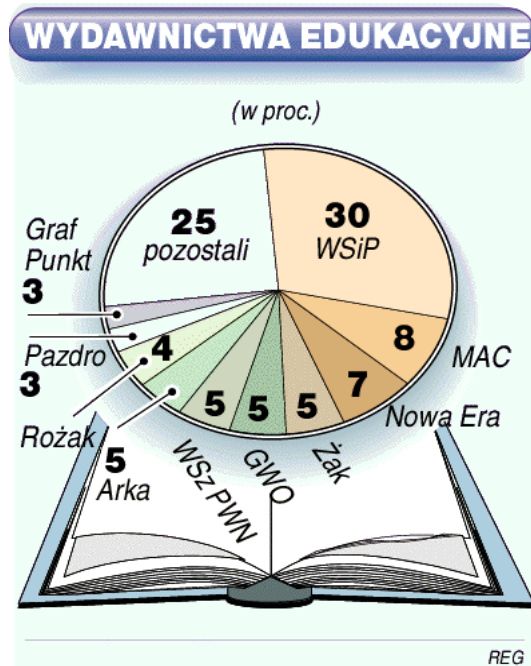
Najwięksi wydawcy książek edukacyjnych	sprzedaż w mln PLN	udział w rynku edukacyjnym w %
WSiP	186,84	30,1
MAC Edukacja	49,8	8,0
Nowa Era	44,2	7,1
Pearson Education	35,0	5,6
Żak	33,5	5,4
Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe	32,2	5,2
Wydawnictwo Szkolne PWN	31,2	5,0
Juka-91	28,5	4,6
Arka	28,3	4,6

Rentowność działających na tym rynku wydawców jest ciągle bardzo wysoka. Zysk netto większości wydawnictw edukacyjnych waha się w przedziale pomiędzy 10 a 20% wartości sprzedaży. Wzrost sprzedaży tych wydawnictw w 2001 r. w stosunku do roku ubiegłego wyniósł ok. 60 mln zł, tj. ok. 10,7%. Największy wzrost przychodów zanotowały: MAC Edukacja, Wiking, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Żak, Nowa Era.

W 2001 r. w stosunku do 2000 r. znacząco zwiększyła się liczba wydawanych tytułów (o 16,1%), w tym pierwszych wydań o 20%. Łączna produkcja wzrosła zaledwie o 0,6%. Wielu wydawców wyprzedawało zapasy, a nowe tytuły ukazywały się w niewielkich nakładach. W rezultacie może to doprowadzić do spadku sprzedaży w latach 2002-2003, albo do konieczności zwiększenia nakładów finansowych na produkcję.

Rynek książki edukacyjnej w bardzo dużym stopniu jest kreowany poprzez reformy wprowadzane przez prawodawcę. We wrześniu 2001 r. rozpoczął się trzeci rok reformy oświa-

ty. Ukazały się zupełnie nowe podręczniki dla klas VI szkół podstawowych i III gimnazjum. Zatem można się spodziewać dalszego wzrostu sprzedaży podręczników (zapewne do 650-660 mln zł).

Wykres za: Łukasz Gołębiowski, „75 procent w rękach dziesięciu”, Rzeczpospolita 11.04.2002 r.

Prognozy na następne lata są mniej optymistyczne. Wprawdzie rozpoczęła się reforma w liceum, ale nakłady podręczników do tego etapu nauczania są niewielkie, a konkurencja ogromna. Tymczasem, także niż demograficzny sprawi, iż na książki szkolne będzie coraz mniejszy popyt. Według prognoz Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w ciągu pięciu lat liczba uczniów zmniejszy się o 1,5 miliona.

W 2015 roku liczba osób w wieku 15-18 lat ma spaść aż o **42,5%** w stosunku do roku 2000. Do tego czasu z polskiego rynku zniknie zapewne większość samodzielnych wydawnictw edukacyjnych - nie sprostają konkurencji z dużymi grupami oraz ogromnym wydatkiem na opracowanie podręczników, promocję i dystrybucję.

Tab. 17

Wielkość rynku książki szkolnej⁹

Dane szacunkowe

Wyszczególnienie	2000 r.	2001 r.
Ilość egzemplarzy – nakład	68.000.000	77.000.000
Wartość w PLN	560.000.000	620.000.000

Tab. 18

Najważniejsze dane dotyczące podręczników szkolnych¹⁰

Lata	2000	2001	Zmiana (%)
Liczba wydanych tytułów	3.100	3.600	16,1%
Liczba pierwszych wydań	1.250	1.500	20,0%

⁹ W tabeli 13 podano wszystkie dochody osiągnięte przez WSiP, natomiast w tabeli ze str. 15 podano tylko przychód z działalności wydawniczej.

¹⁰ Łukasz Gołębiowski, Rynek książki w Polsce 2002, Biblioteka Analiz, Warszawa 2002, t.1

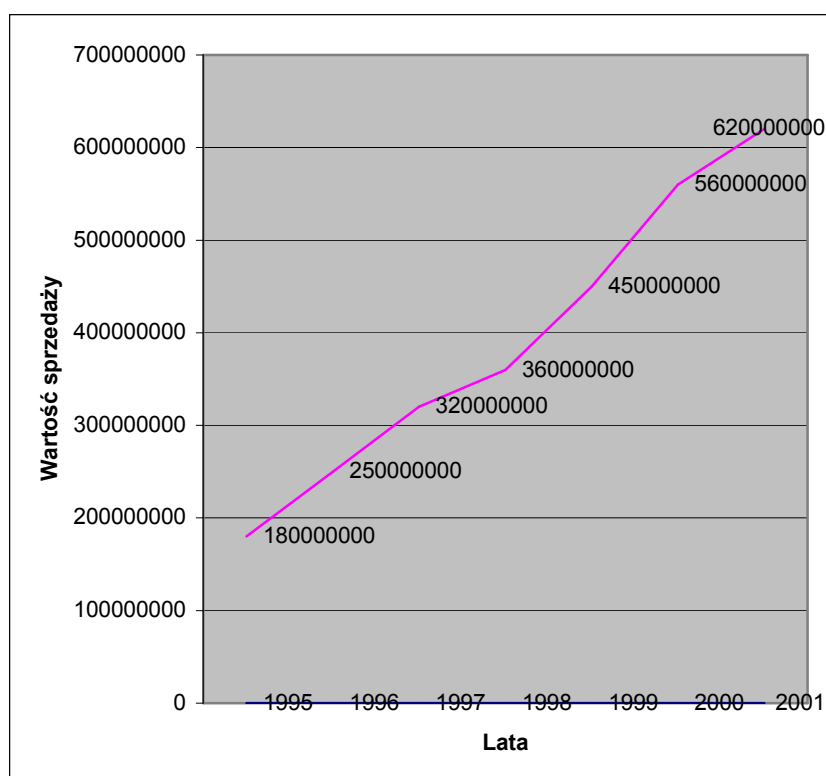
Łączny nakład (w egz.)	77.000.000	77.500.000	0,6%
Sprzedaż książek (w egz.)¹¹	68.000.000	77.000.000	13,3%

Tab. 19

Obroty na rynku książki szkolnej w latach 1995-2001¹²

Lata	Wartość sprzedaży
1995	180.000.000
1996	250.000.000
1997	320.000.000
1998	360.000.000
1999	450.000.000
2000	560.000.000
2001	620.000.000

Obroty na rynku książki szkolnej

¹¹ Obejmuje zapasy z poprzednich lat

¹² Łukasz Gołębiowski, Rynek książki w Polsce 2002, Biblioteka Analiz, Warszawa 2002, t. 1

RYNEK WYDAWNICZY 2001

Lp.	Nazwa firmy	Przychód ze sprzedaży książek w mln zł	Proc. wzrost/ /spadek w stosunku do 2000 r.	Wyda- ne tytuły	I wy- dania	Nakł. w mln egz.	Sprze- dż w mln egz.	Zatrud- nienie	Lp.	Nazwa firmy	Przychód ze sprzedaży książek w mln zł	Proc. wzrost/ /spadek w stosunku do 2000 r.	Wyda- ne tytuły	I wy- dania	Nakł. w mln egz.	Sprze- dż w mln egz.	Zatrud- nienie
1	WSiP	189,84	-5	401	174	bd	bd	499	51	Nasza Księgarnia	9,44	1	107	22	0,73	0,89	31
2	Reader's Digest	154,08	8	23	12	1,62	1,56	77	52	Wydawnictwo Lekarskie PZWL	8,92	15	101	49	0,26	bd	68
3	Bertelsmann Media	142,50	14	600	400	6,80	5,40	197	53	Res Polona	8,30	-2	68	38	0,80	0,80	48
4	Polskie Wydawnictwo Profesjonalne	83,32	10	285	186	0,41	bd	280	54	Wydawnictwo Dolnośląskie	7,85	-24	83	72	0,74	0,47	30
5	Wydawnictwo Naukowe PWN	64,37	3	426	214	1,24	1,40	345	55	PWN.pl	7,82	-27	19	18	0,87	bd	34
6	MAC Edukacja	49,80	94	260	199	10,76	10,02	105	56	Biały Kruk	7,80	3	18	14	0,18	bd	12
7	Nowa Era	44,20	35	203	85	5,40	4,95	82	57	Demart	7,88	25	50	23	bd	bd	37
8	Pearson Education	30,00	1	bd	bd	bd	1,00	bd	58	Polskie Wydawnictwo Muzyczne	7,82	1	108	92	0,10	0,12	72
9	Zak	33,50	32	208	58	3,10	5,10	bd	59	Nowa	7,48	144	19	6	0,38	0,31	6
10	Wiedza i Praktyka	32,75	23	15	5	0,78	0,75	95	60	RM	7,43	-9	177	90	0,34	0,27	18
11	Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe	32,24	41	191	96	bd	4,39	69	61	Wydawnictwa Naukowo-Techniczne	7,28	-15	90	50	0,20	0,21	90
12	Prószyński i S-ka	31,88	-11	374	220	3,17	3,46	428	62	Wiedza Po-wszednia	7,00	-20	73	15	0,24	0,31	58
13	Amber	31,70	23	473	201	2,45	2,40	56	63	Wydawnictwo Edukacyjne	6,50	0	58	30	0,78	0,63	9
14	Wydawnictwo Szkolne PWN	31,25	2	232	103	2,70	2,78	80	64	Multiop	6,10	-32	52	33	0,16	0,26	15
15	Egmont	30,50	7	416	376	2,80	bd	91	65	ZanKor	6,00	6	32	11	0,83	0,87	13
16	C.H. Beck	29,50	17	bd	320	1,20	0,87	75	66	Edycja Świętego Pawła	5,95	17	206	99	1,51	1,42	53
17	Media Rodzina	29,22	460	56	15	1,80	1,80	15	67	Jedność	5,20	8	153	70	1,03	0,88	29
18	Juka-91	29,50	1	230	68	5,50	5,30	48	68	Park	5,12	56	49	13	0,40	0,31	11
19	Arka	28,34	10	95	52	3,51	3,76	34	69	W.A.B.	4,90	85	48	29	0,27	0,25	11
20	Bellona	27,45	3	204	166	0,77	1,45	161	70	E. Jarmolkiewicz	4,84	1	109	53	0,58	0,78	10
21	Polskie Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych	27,21	-13	242	181	2,83	2,41	140	71	Kleks	4,61	2	81	60	0,44	0,51	21
22	LexisNexis	27,00	15	89	52	0,35	0,24	184	72	Urban&Partner	4,60	44	21	14	0,08	0,77	17
23	M. Rożak	26,88	-6	153	81	2,22	2,52	55	73	Wydawnictwa Komunikacji i Łączności	4,60	-13	45	22	0,13	0,13	30
24	Muzea	25,34	10	272	139	1,19	1,73	67	74	Iskry	4,50	10	92	32	0,20	0,19	19
25	Podsiadlik-Raniowski i S-ka	25,28	3	561	190	3,78	3,41	50	75	Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne	4,40	10	55	30	0,19	0,18	5
26	Znak	21,30	24	116	71	0,90	0,84	55	76	Pol Nordica	4,30	19	63	57	1,49	bd	8
27	Pazepal	19,72	7	333	41	0,99	0,80	55	77	G+J RBA (National Geographic)	4,20	23	34	33	0,18	0,10	49
28	Wilga	19,12	10	180	73	1,47	1,56	37	78	RTW	3,95	-14	35	27	0,28	0,23	11
29	Zysk i S-ka	18,50	43	242	173	1,52	1,22	32	79	Albatros	3,91	105	56	37	bd	bd	1
30	K. Pazdro	16,50	-4	90	19	bd	1,05	17	80	Operon	3,86	2	5	2	0,34	bd	14
31	WAM	16,30	12	228	138	1,85	bd	85	81	Drzewo Gabel	3,64	-31	7	1	0,17	0,24	1
32	Graf Punkt	15,77	12	42	12	0,63	0,72	13	82	Videograf II	3,51	-3	50	33	0,28	0,25	43
33	Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadry	15,70	16	285	125	0,32	0,27	45	83	Książnica	3,50	0	55	19	0,25	0,32	12
34	Hachette	14,20	38	135	79	1,45	0,94	39	84	Philip Wilson	3,48	-16	34	21	0,13	0,17	10
35	Rebis	14,08	1	223	127	0,82	0,82	27	85	Apostolicum	3,44	7	95	44	0,30	0,28	73
36	Young Digital Poland	14,00	-17	58	22	bd	bd	106	86	Akapit Press	3,41	9	60	11	0,30	0,27	5
37	Wiking	14,00	311	47	14	1,36	1,25	51	87	Europa	3,30	14	44	29	0,26	0,18	8
38	Wydawnictwo Literackie	13,50	53	161	92	0,61	bd	41	88	Paristowski Instytut Wydawniczy	3,28	-17	48	24	bd	bd	40
39	Harlequin	12,90	-4	282	282	7,03	2,75	13	89	Mikom	3,20	0	97	89	0,25	0,19	15
40	Arkady	12,50	3	74	40	0,25	0,34	32	90	Pracownia Pedagogiczna i Wydawnicza	3,20	-48	16	10	0,22	0,18	8
41	Kurpisz	12,10	-42	54	44	0,26	0,24	60	91	Twój Styl	3,13	-17	46	38	0,10	0,12	14
42	Adam	12,04	1	350	78	2,10	1,83	50	92	Elipsa	3,10	-13	32	13	0,10	0,21	3
43	Delta WZ	12,00	20	138	65	0,45	0,47	2	93	Książka i Wiedza	3,08	-23	45	35	0,10	bd	38
44	Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne	11,76	-14	73	51	0,23	bd	43	94	MI	3,05	5	182	88	bd	0,40	20
45	Siedmiogród	11,16	2	333	169	1,03	1,62	49	95	Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP	3,00	2	70	60	0,18	0,20	24
46	Drukarnia i Księgarnia św. Wojciecha	11,11	23	63	41	bd	bd	108	96	Porozumienie Wydawców	3,00	-25	23	16	0,09	0,61	6
47	Helion	10,80	39	305	185	0,56	0,49	17	97	DeCapo	3,00	-30	30	60	0,32	0,30	8
48	Zielona Sowa	10,60	31	402	153	3,10	2,70	41	98	Galaktyka	2,93	14	60	14	0,47	0,44	7
49	Forum	10,40	55	30	12	0,08	0,08	38	99	Czytelnik	2,65	-35	58	36	0,16	0,08	34
50	Didasko	9,60	1	120	21	0,70	0,66	50	100	Rytm	2,60	-15	64	44	0,36	0,28	19

REG

Tabela za: Łukasz Gołębiwski, Kryzys powinien być krótkotrwały, Rzeczpospolita 8.04.2002 r.

2.1. Opis rynku dystrybutorów książek.

Na rynku dystrybucji książki funkcjonują dwa modele dystrybucyjne::

- klasyczny model dystrybucyjny oparty na szerokiej, całorocznej ofercie przy wysokim poziomie kosztów stałych,
- model selektywnego hurtu i detalu, pracującego na starannie wybranej ofercie - w różnych mini-sezonach sprzedaży.

Na rynku działają systemy sprzedaży, bazujące na kanałach o różnej długości:

- * producent – odbiorca,
- * producent – detalista – odbiorca
- * producent – dystrybutor – detalista – odbiorca.

Dystrybutorami są zarówno firmy sieciowe jak i podmioty bazujące na jednej lokalizacji.

Rynek dystrybucji książek charakteryzuje się dużą podażą asortymentową - ponad 24 000 tytułów w ciągu roku.

Jeszcze w 1991 r. głównym dystrybutorem wszystkich książek były księgarnie. Obecnie coraz bardziej popularna jest tzw. sprzedaż bezpośrednia. Jest to realizacja zamówień klientów przez wydawców, najczęściej poprzez wysyłkę książek za zaliczeniem pocztowym, jak i sprzedaż klubową oraz z wykorzystaniem przedstawicieli handlowych. Poprzez tę formę sprzedaży realizowane jest na rynku już 46% obrotów. W 2001 r. cztery firmy niemal wyłącznie rozprawały książki w bezpośrednim systemie sprzedaży tzn. poprzez sprzedaż wysyłkową i klubową. Są to: Reader's Digest, Bertelsmann Media, PWP oraz Wiedza i Praktyka.

Tab. 20

Fragmentacja sprzedaży bezpośredniej¹³

Forma sprzedaży	Udział w obrocie	Lider na rynku
Sprzedaż wysyłkowa	20%	Reader's Digest
Sprzedaż klubowa	8%	Bertelsmann Media (Świat Książki)
Sprzedaż on-line	1%	Prószyński i S-ka (Merlin.pl)
Akwizycja wydawnictw	13%	Mac Edukacja
Sieci door-to-door	4%	Vienna Connection

W Polsce działa kilkaset hurtowni oraz ok. 3000 księgarń. **Tylko trzy sieci sprzedaży mają zasięg ogólnokrajowy – Azymut, Wkra i Matras.** Czwartha – Światowid ogłosiła w 2001 r. upadłość.

Sprzedaż hurtowa książek wzrosła w 2001 roku do poziomu 990 mln zł, czyli o 4,2% w stosunku do roku poprzedniego.

„Dystrybucja jest najsłabszym ogniwem polskiego rynku książki – wiele dużych sieci hurtowych notuje straty, a największe po poprzednim sezonie mają ujemne kapitały własne.

¹³ Łukasz Gołębiowski, Rynek książki w Polsce 2002, Biblioteka Analiz, Warszawa 2002 r., t.2

Księgarstwo jest niedoinwestowane, obroty spadają...¹⁴ Wydaje się, że w stosunku do ilości sprzedawanych książek i niskiej marży, na rynku funkcjonuje zbyt dużo przedsiębiorców - dystrybutorów.¹⁵

Podstawową przyczyną trudności występujących na rynku dystrybucji książek jest utrata płynności finansowej, a następnie wysokie koszty obsługi zadłużenia (obsługa zaciągniętych kredytów). Dystrybutorzy dążąc do obniżenia kosztów zmniejszali w 2001 r. zatrudnienie. Najwięcej osób straciło pracę w Światowidzie, Wkrze i Azymucie, inne hurtownie także redukowały koszty osobowe. Rentowność spółek nie przekraczała 0,5 – 1%, a wielu dystrybutorów wręcz zanotowało straty.

W ostatnich latach upadło wiele hurtowni, np. trzy duże sieci - Liber, Kwadro, Światowid oraz kilka mniejszych Womar, Reprint-Włocławek, Kalambur, Omega, Sartorius, Porębscy, Urbańczyk i Kos, Womar i inne.

„W kryzysowej sytuacji nienajgorzej radzą sobie średniej wielkości hurtownie rodzinne, działające często jako spółki cywilne (od stycznia 2001 roku spółki jawne). Małe hurtownie nie utrzymują wielkich zapasów w magazynach, sprzedają głównie najszybciej rotujące tytuły – bestsellery, w sezonie szkolnym podręczniki. Zatrudniają niewiele osób, nie mają własnej bazy transportowej ..., nie tworzą oddziałów”¹⁶

Na rynku hurtowym można już odnotować tendencję do ograniczania oferty tytułowej. Górną granicą zapasów będzie ok. 20 tys. tytułów, reszta oferty będzie uzupełniana w razie zamówień księgarzy. Np. Wkra już ograniczyła w znacznym stopniu zapasy. Obecnie rotacja książek w tej hurtowni wynosi 7-9 dni.

Cechą charakterystyczną polskiego systemu sprzedaży książek jest niemal całkowity brak przedsiębiorców świadczących wyłącznie usługi dystrybucyjne niewielkiej liczbie wybranych wydawnictw, co jest spotykane w innych krajach.

Pewną specyfiką charakteryzuje się dystrybucja książek edukacyjnych. Najistotniejszy jest fakt, iż jest to sprzedaż sezonowa, ograniczająca się zaledwie do kilku miesięcy. Od kilku lat jest odnotowywana coraz większa odsprzedaż książek używanych. Zmienia się także sposób docierania do odbiorcy. Coraz więcej książek jest rozprowadzanych w sprzedaży bezpośredniej. Wydawcy, bowiem uznali, iż zaopatrywanie księgarń jest mało efektywne, a najlepsze rezultaty przynosi sprzedaż podręczników bezpośrednio szkołom.

Na rynku hurtowni sprzedających podręczniki działają m.in. Wkra, Wikr Konsorcjum (w skład grupy wchodzi: Milo, Wikr, Emar, Calamus, Rema, BGW, Papirus, Hurtownia Językowa), Super Siódemka, MarKa, Książka Szkolna, Fis, Przedsiębiorstwo Księgarskie Wolumen, Firma Handlowo-Usługowa MWZ Sezam, AHP Nova Hurtownia Książek, Fundusz Beta, Polmap. Część z tych hurtowni sprzedaje także inne książki niż podręczniki.

Tab. 21

Wielkość sprzedaży (wyrażoną wartościowo i ilościowo) Wkra

	2000	2001
ilość sztuk	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa
przychód całkowity	Tajemnica przedsiębiorstwa	Tajemnica przedsiębiorstwa

¹⁴ Łukasz Gołębiowski, Rynek książki w Polsce 2002, Biblioteka Analiz, Warszawa 2002 r., t.2

¹⁵ za Łukasz Gołębiowski, Rynek książki w Polsce 2002, Biblioteka Analiz, Warszawa 2002 r., t.2

¹⁶ tamże

Tab. 22

Najwięksi odbiorcy książek Wkry	udział procentowy ich zakupów w łącznej wartości sprzedaży
Empik Warszawa	Tajemnica przedsiębiorstwa
Białostocki Dom Książki	Tajemnica przedsiębiorstwa
Dom Książki Szczeci	Tajemnica przedsiębiorstwa

Tab. 23

Najwięksi dostawcy książek (do księgarń własnych WSiP)	udział procentowy ich dostaw w łącznej wartości zakupów
WIKR s.j.	Tajemnica przedsiębiorstwa
Ogólnopolski System Dystryb. Wyd. "AZYMUT" Sp. z o.o.	Tajemnica przedsiębiorstwa
EMKA Plus Hurtowa Sprzedaż Książek	Tajemnica przedsiębiorstwa
Najwięksi dostawcy książek do Wkry	Tajemnica przedsiębiorstwa
WSiP	Tajemnica przedsiębiorstwa
Nowa Era z Arką	Tajemnica przedsiębiorstwa
M.Rożak	Tajemnica przedsiębiorstwa
Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe	Tajemnica przedsiębiorstwa

Tab.24

Wkra- główni konkurenci – szacunkowy udział w rynku wyrażony procentowo w ujęciu wartościowym

	2000	2001
Azymut	6,4%	6,7%
Marka	1,5%	1,9%
Matras	4,8%	6,1%
Wikr	2,3%	3,3%

Silnym konkurentem WSiP na rynku sprzedaży bezpośredniej książek edukacyjnych jest MAC Edukacja (patrz tabela 20 str. 15).

Według sprawozdania z działalności Wkra, w 2001 r. nastąpiło pogorszenie sytuacji ekonomicznej spółki. Rok 2001 Wkra zakończyła stratą w wysokości przewyższającej **Tajemnica przedsiębiorstwa** mln PLN. Spadły kapitały własne i przychody (o **Tajemnica przedsiębiorstwa** w porównaniu z rokiem poprzednim), wzrosło zadłużenie (**Tajemnica przedsiębiorstwa** PLN). Spółka w związku z powyższym podjęła zdecydowane działania racjonalizujące koszty, m.in. zlikwidowano nierentowne oddziały i księgarnie, zwolniono część pracowników. Spółka zamierza koncentrować się na działalności w segmencie książki edukacyjnej i obsłudze sieci Empik w formie usługi logistycznej.

Ranking dystrybutorów książek

Poz.	Nazwa firmy	Przychody spółki w mln zł		Kapitały własne w mln zł	Zysk netto w mln zł	Liczba tytułów w ofercie	Liczba własnych księgarń	Liczba księgarń stale współ.	Liczba zatruc- dionych
		2000 r.	2001 r.						
1	Azymut Sp. zo.o.	125,20	139,92	(11,33)	(14,66)	36000	0	1400	169
2	Matras Grupa Kapitałowa	95,51	129,13	b.d.	b.d.	25000	76	–	625
3	Empik Sp. zo.o.	95,78	120,46	b.d.	b.d.	40000	52	–	250
4	WKRA Grupa Kapitałowa	130,59	109,00	b.d.	b.d.	15000	0	–	270
5	WKRA SA	121,20	106,87	(8,20)	(9,50)	15000	0	800	150
6	WIKR SJ	45,00	64,00	b.d.	b.d.	8200	0	150	11
7	FK Jacek Olesiejuk Sp. z o.o.	36,90	59,48	3,51	b.d.	20000	0	400	35
8	Matras-Katowice Sp. z o.o.	47,92	56,84	b.d.	b.d.	25000	20	220	167
9	Reprint Wrocław SA	47,19	37,20	1,69	b.d.	17000	9	100	89
10	Marka Sp. z o.o.	29,77	36,50	1,87	0,07	19000	10	370	85
11	Książka Szkolna Grupa Kapitałowa	29,00	35,00	b.d.	b.d.	6000	4	–	b.d.
12	Wolumen SJ	25,80	30,17	b.d.	b.d.	15000	0	50	60
13	Sezam Sp. z o.o.	29,62	26,28	0,92	b.d.	13500	0	400	34
14	Matras-Gdańsk Sp. z o.o.	20,27	24,43	b.d.	b.d.	25000	20	190	117
15	Matras-Bydgoszcz Sp. z o.o.	19,84	23,60	b.d.	b.d.	25000	26	3	162
16	Dom Książki Białystok Sp. z o.o.	23,40	22,80	b.d.	b.d.	20000	46	–	164
17	Nova Sp. z o.o.	21,95	22,70	1,30	b.d.	17000	3	60	42
18	Milo SJ	17,00	20,00	2,00	0,63	6000	1	0	8
19	Książka Szkolna Sp. z o.o.	27,50	19,00	0,09	0,01	6000	4	100	30
20	PP Dom Książki Warszawa	26,39	19,00	b.d.	b.d.	8000	32	–	224
21	Dom Książki Poznań Sp. z o.o.	19,32	18,13	1,09	0,08	10000	21	70	102
22	Skladnica Księgarska Sp. z o.o.	18,56	16,42	5,56	0,11	8000	3	–	75
23	Gdański Dom Książki Sp. z o.o.	16,48	16,31	3,20	0,50	10000	25	–	118
24	WIKR Konsorcjum SJ	6,72	14,90	b.d.	b.d.	450	0	0	2
25	Reprint Włocławek SA	13,04	14,25	b.d.	b.d.	8000	1	b.d.	b.d.
26	Książnica Polska Sp. z o.o.	13,80	14,00	2,10	0,26	20000	22	–	70
27	Fis Sp. z o.o.	14,20	14,00	0,07	(0,44)	10000	0	50	18
28	Matras-Wrocław Sp. z o.o. (d. Kwadro)	27,10	13,54	b.d.	b.d.	13000	6	40	89
29	Główna Księgarnia Naukowa SJ	11,60	12,33	b.d.	b.d.	28000	1	–	35
30	Dom Książki Rzeszów Sp. z o.o.	14,09	12,17	0,91	b.d.	10000	30	–	101
31	Emar SJ	10,00	12,00	1,00	0,31	12000	6	50	25
32	Polmap Sp. z o.o.	9,17	10,80	0,40	(0,02)	7000	0	100	14
33	Dom Książki Katowice Sp. z o.o.	11,00	10,76	b.d.	b.d.	15000	13	–	69
34	Fundusz Beta Sp. z o.o.	–	10,45	0,32	0,20	11000	2	250	30
35	Calamus Sp. z o.o.	8,40	10,00	0,20	0,08	2000	0	70	7
36	Merlin Sp. z o.o.	3,86	8,69	7,69	strata	62852	n/d	–	22
37	Akademia Klon Sp. z o.o.	11,50	8,43	b.d.	b.d.	18000	0	70	21
38	Platon Sp. z o.o.	9,70	8,10	b.d.	b.d.	8000	0	60	12
39	FK Serwis Galaktyka Sp. z o.o.	6,46	7,86	0,70	0,10	15800	1	250	15
40	Dom Książki Lublin Sp. z o.o.	7,59	7,64	0,98	0,02	25000	19	–	81
41	HDS Sp. z o.o.	5,16	7,31	35,45	b.d.	7000	79	–	b.d.
42	Dom Książki Szczecin Sp. z o.o.	7,86	7,15	2,74	b.d.	10000	21	–	70
43	Matras-Lódź Sp. z o.o.	8,39	7,01	b.d.	b.d.	15000	4	40	36
44	Matras-Warszawa Sp. z o.o.	2,31	6,65	b.d.	b.d.	5000	0	0	33
45	Rema SJ	4,60	6,60	b.d.	b.d.	80000	3	100	14
46	Polska Książka Sp. z o.o.	5,53	5,54	0,65	0,01	12000	6	–	32
47	Reprint Zielona Góra SA	6,70	5,50	0,52	b.d.	6000	2	50	15
48	PP Dom Książki Wrocław	7,50	5,26	b.d.	(0,86)	15000	12	–	61
49	BGW SJ	6,19	4,36	0,45	0,12	6000	1	40	4
50	Krakowski Dom Książki Sp. z o.o.	1,80	4,30	b.d.	b.d.	6000	11	–	32

B.G.

Tabela za: Łukasz Gołębski, Najlepsze ogniwo. Ranking firm dystrybucji książek w Polsce, Rzeczpospolita 2.08.2002 r.

Organ antymonopolowy zważył, co następuje:

Przepis art. 17 ustawy antymonopolowej stanowi, że Prezes Urzędu wydaje zgodę na dokonanie koncentracji, w wyniku której nie powstanie lub nie umocni się pozycja dominująca na rynku i wskutek czego konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona.

Dla zastosowania tego przepisu niezbędne jest zatem wykazanie, że wskutek koncentracji:

- a/ nie powstanie lub nie umocni się pozycja dominująca,
- b/ konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona.

Definicja pozycji dominującej określona jest w art. 4 pkt 9 ustawy antymonopolowej. Zgodnie z tą definicją, dominująca pozycja rynkowa przedsiębiorcy to pozycja, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym poprzez stworzenie mu możliwości działania w znacznym stopniu niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów. Ustawa wprowadza domniemanie, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%.

Przedmiotową koncentrację należy ocenić, z punktu widzenia ewentualnych zagrożeń, jakie może przynieść połączenie się dwóch przedsiębiorców funkcjonujących na różnych - następujących po sobie - fazach obrotu. W szczególności należy zbadać, czy w ogóle, a jeżeli tak to, w jakim stopniu koncentracja ograniczy dostęp wydawców książek do kanałów dystrybucyjnych.

W opinii Prezesa Urzędu na skutek połączenia WSiP i Wkra konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona z następujących powodów:

- * z uwagi na wielość dystrybutorów książek (hurtownie i księgarnie), zmniejszenie popytu i pogarszającą się płynność finansową w ostatnim okresie, wydaje się iż, nieuchronna będzie **konsolidacja branży**. Dojdzie do koncentracji i powstania dużych grup wydawniczych, które bądź stworzą własne systemy sprzedaży, bądź też zrationalizują funkcjonowanie systemu dystrybucji książki. Wkra w ostatnim roku zanotowała znaczne straty związane z dystrybucją książek, tym samym przedmiotowa koncentracja jest jednym ze środków zaradczych, mających na celu poprawę sytuacji finansowej spółki; w ostatnim okresie doszło do upadku trzech dużych sieci hurtowni - Liber, Kwadro, Światowid;
- * tendencje występujące na rynku dystrybucji wskazują, iż główni dystrybutorzy proponują szeroką ofertę książek, nie ograniczając się do wąskiej tematyki czy też sprzedaży produktów jednego wydawcy. Obecnie Wkra posiada w swojej ofercie książki ok. 300 wydawnictw. Z ekonomicznego punktu widzenia, nieracjonalne wydaje się ograniczenie sprzedaży hurtowej książek tylko do obsługi rynku książki edukacyjnej, głównie z uwagi na krótki okres rotacji tego typu książek (zapotrzebowanie na nie można odnotować jedynie przez 2-3 miesiące w roku) oraz malejący popyt na tym rynku;
- * analizując ewentualne zagrożenia dla rynku płynące z koncentracji należy podkreślić, iż zapotrzebowanie na książkę edukacyjną w perspektywie czasu, znacznie spadnie, co z pewnością osłabi pozycję WSiP. Nastąpi to przede wszystkim z powodu niżu demograficznego, który w sposób naturalny ograniczy zapotrzebowanie na tego typu produkt (w 2015 r. liczba osób w wieku 15-18 lat ma spaść aż o **42,5%** w stosunku do roku 2000). Ponadto stabilizacja na rynku książki edukacyjnej, związana z kończącym się procesem reformy szkolnictwa oraz zmniejszająca się zasobność polskich rodzin,

spowodują stopniowe zwiększenie się liczby odsprzedawanych książek pomiędzy użytkownikami w tzw. „drugim obiegu”;

- * na rynku funkcjonuje **kilka niezależnych od siebie kanałów dystrybucji** książki, z których najbardziej popularnym jest tzw. sprzedaż bezpośrednia. Poprzez tę formę sprzedaży realizowane jest na rynku **46% obrotów**. Wkra nie specjalizuje się w takim systemie sprzedaży, koncentrując się w zasadzie na dystrybucji poprzez księgarnie. Tym samym zakładając nawet, iż Wkra ograniczyłaby się jedynie do dystrybucji WSiP, nie spowoduje to żadnego ograniczenia w dostępie do kanałów dystrybucyjnych dla innych podmiotów;
- * udział WSiP i Wkry w rynku dystrybucji książki w roku 2001 nie osiągnął poziomu 20%, zarówno w układzie ilościowym jak i wartościowym.

Tym samym skutek zamierzonej koncentracji nie umocni się ani nie powstanie pozycja dominująca na rynku właściwym koncentracji. Koncentracja ta nie wpłynie również na ograniczenie konkurencji na rynku. Stąd wyrażenie zgody na dokonanie koncentracji jest uzasadnione.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Na niniejszą decyzję na podstawie art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stronie przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia.

*Z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Podpisał Dyrektor Departamentu
Przemysłu i Infrastruktury
Andrzej Graduszyński*

Otrzymuje:

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Pl. Dąbrowskiego 8
00-950 Warszawa